

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 04.08.2015, sp. zn. 14 Cmo 184/2014, ECLI:CZ:VSPH:2015:14.CMO.184.2014.1

Číslo: 42/2016

Právní věta: Společné jednání prokuristy a člena statutárního orgánu není přípustným způsobem zastupování obchodní korporace podle § 164 odst. 2 o. z. a nemůže být zapsáno jako způsob, jakým členové statutárního orgánu jednají za obchodní korporaci, do obchodního rejstříku podle § 25 odst. 1 písm. g) zákona č. 304/2013 Sb.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 04.08.2015

Spisová značka: 14 Cmo 184/2014

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Prokura, Statutární orgán

Předpisy: § 164 o. z.
§ 25 odst. 1 písm. g) předpisu č. 304/2013Sb.
§ 450 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze potvrdil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 2. 2014, sp. zn. C 41857-RD39/MSPH, Fj 34104/2014

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze usnesením ze dne 25. 2. 2014 rozhodl výrokem I. o tom, že se do jím vedeného obchodního rejstříku, oddílu C, vložky 41857, zapisuje jako statutární orgán společnosti CSC C. S. s. r. o. (dále jen „společnost“) jednatel Ing. J. K., bytem M. 69, Slovenská republika, se dnem vzniku funkce 13. 2. 2014 a do ostatních skutečností se zapisuje údaj o podřízení se zákonu jako celku postupem podle § 777 odst. 5 zákona č. 90/2012 Sb., zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), (dále jen „ZOK“). Výrokem II. usnesení soud prvního stupně zamítl návrh v části týkající se změny způsobu jednání statutárního orgánu společnosti (výrok II.).

2. V odůvodnění usnesení soud prvního stupně k zamítavému výroku II. uvedl, že navržený způsob jednání statutárního orgánu společnosti ve znění: „Za společnost jednají vždy alespoň dva jednatele

společně, nebo jeden jednatel společně s jedním prokuristou. Pokud má společnost pouze jednoho jednatele, je společné jednání jednatele a prokuristy vyloučeno,“ nepřipustně staví prokuristu společnosti na roveň jejího jednatele. Zákon jednoznačně rozlišuje statutární orgán společnosti s ručením omezeným, jímž je jeden nebo více jednatelů (§ 194 odst. 1 ZOK) a prokuru, jako druh smluvního zastoupení, na základě něhož je prokurista oprávněn činit právní jednání, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu [§ 450 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“)]. Ustanovení společenské smlouvy je v této části neplatné podle § 580 odst. 1 o. z.

II. Odvolání a vyjádření k němu

3. Proti výroku II. usnesení podal navrhovatel odvolání, v němž navrhl, aby odvolací soud usnesení soudu prvního stupně v této části změnil tak, že návrhu na zápis shora uvedeného způsobu jednání statutárního orgánu společnosti vyhoví.

4. V odůvodnění odvolání odvolatel vytýká soudu prvního stupně, že nevzal v potaz změnu právní úpravy, která s účinností od 1. 1. 2014 vylučuje přímé jednání právnické osoby. Jednatel i prokurista jsou nově oba zástupci společnosti, přičemž jejich postavení se přiblížilo též např. v úpravě jejich odpovědnosti. Podle § 1 odst. 2 o. z. si lze ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona, nezakazuje-li to zákon výslovně. Zákon společné jednání jednatele a prokuristy výslovně nezakazuje, a takové jednání není ani v rozporu s dobrými mravy ani s veřejným pořádkem. Zákaz společného zastoupení výslovně nevyplývá ani z § 164 odst. 2 o. z. Ustanovení § 146 odst. 1 písm. g) ZOK ponechává otázku zastoupení společnosti na úpravě ve společenské smlouvě. Předmětný způsob zastoupení neomezuje zástupčí oprávnění jednatele, neboť prvořadým je jednání dvou jednatelů, ti tak nejsou odkázáni na součinnost prokuristy a v případě, kdy má společnost jen jednoho jednatele, je jeho společné jednání s prokuristou zakázáno. K zápisu navržený způsob jednání umožňuje jednatelům v případě, kdy není některý z nich bezprostředně k dosažení (dva jednatelé mají bydliště v USA), jednat spolu s prokuristou. V případě, kdy prokurista jedná spolu s jednatelem, neuplatní se omezení prokury dle § 450 odst. 1 o. z. Nicméně z toho, že prokurista je v některých případech oprávněn zastupovat společnost ve stejném rozsahu jako jednatel, ještě nevyplývá, že se stal jejím jednatelem. Dále odvolatel poukazuje na princip předvídatelnosti soudního rozhodování, když dle jeho legitimního očekávání se nová česká úprava shoduje v podstatných aspektech s úpravou německou a rakouskou, na níž odkazuje. Odůvodnění zamítavého výroku usnesení soudu prvního stupně je pouze formální a nedostatečné. Soud prvního stupně neuvedl, s jakými konkrétními ustanoveními zákona je navržený způsob jednání statutárního orgánu v rozporu, ani se nezabýval tím, zda smysl a účel zákona vyžadují, aby byla předmětná úprava ve společenské smlouvě posouzena jako neplatná. Podle mínění odvolatele by se mohlo jednat nanejvýš o neplatnost relativní dle § 586 o. z., nikoliv o neplatnost absolutní dle § 588 o. z.

III. Důvodnost odvolání

5. Odvolací soud přezkoumal napadené usnesení v odvoláním napadeném rozsahu dle § 212 o. s. ř. a dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

6. Předně je třeba uvést, že německá ani rakouská právní úprava na poměry obchodních korporací založených podle českého právního řádu nedopadá; lze k nim přihlídnout pouze podpůrně, typicky v případě pochybností o výkladu konkrétní právní normy, tak tomu ale v daném případě není.

7. Podle § 164 o. z.:

- (1) Člen statutárního orgánu může zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech.
- (2) Náleží-li působnost statutárního orgánu více osobám, tvoří kolektivní statutární orgán. Neurčí-li zakladatelské právní jednání, jak jeho členové právnickou osobu zastupují, činí tak

každý člen samostatně. Vyžaduje-li zakladatelské právní jednání, aby členové statutárního orgánu jednali společně, může člen právnickou osobu zastoupit jako zmocněnec samostatně, jen byl-li zmocněn k určitému právnímu jednání.

(3) Má-li právnická osoba s kolektivním statutárním orgánem zaměstnance, pověří jednoho člena statutárního orgánu právním jednáním vůči zaměstnancům; jinak tuto působnost vykonává předseda statutárního orgánu.

Podle § 44 odst. 5 ZOK statutárním orgánem společnosti s ručením omezeným je každý jednatel, ledaže společenská smlouva určí, že více jednatelů tvoří kolektivní orgán.

Podle § 47 ZOK omezení jednatelského oprávnění orgánu obchodní korporace společenskou smlouvou nebo jiným ujednáním nebo rozhodnutím orgánu obchodní korporace nejsou vůči třetím osobám účinná, i když byla zveřejněna.

Podle § 450 o. z.

(1) Udělením prokury zmocňuje podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku prokuristu k právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky, a to i k těm, pro která se jinak vyžaduje zvláštní plná moc. Zcizit nebo zatížit nemovitou věc je však prokurista oprávněn, je-li to výslovně uvedeno.

(2) Při udělení prokury musí být výslovně uvedeno, že jde o prokuru. Uděluje-li podnikatel prokuru pro některou pobočku svého obchodního závodu nebo pro některý z několika svých obchodních závodů, označí výslovně pobočku nebo obchodní závod.

Podle § 451 o. z. prokurista není oprávněn přenést prokuru na někoho jiného ani udělit další prokuru; k opačným ujednáním se nepřihlíží.

Podle § 452 o. z.:

(1) Zakazuje se udělit prokuru právnické osobě.

(2) Je-li prokura udělena několika osobám, zastupuje každá z nich podnikatele samostatně, ledaže je při udělení prokury určeno něco jiného.

Podle § 453 o. z. omezení prokury vnitřními pokyny nemá účinky vůči třetím osobám, i když bylo zveřejněno.

8. Prokura je v § 450 o. z. koncipována jako zvláštní druh smluvního zastoupení v rozsahu právních jednání, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky (s výjimkami uvedenými v § 450 odst. 1 věty druhé o. z.).

9. Naproti tomu jednatelské oprávnění statutárního orgánu má základ v zakladatelském jednání a jmenování (volbě) do funkce a jednatelské oprávnění statutárního orgánu je podle § 164 odst. 1 o. z. neomezené.

10. Právní úprava účinná od 1. 1. 2014, jak je patrné z citovaného § 164 odst. 1, 2 o. z., stojí nově na tom, že člen statutárního orgánu jedná jako zástupce právnické osoby sui generis (nejedná se o zastoupení zákonné ani o zastoupení smluvní). Tento koncepční posun ale neznamená, že by jednání člena statutárního orgánu bylo na roveň postavené a libovolně kombinovatelné s jednáním smluvních či zákonných zástupců právnické osoby. Zákon nadále počítá při úpravě jednání za právnickou osobu výhradně se členem (členy) statutárního orgánu.

11. Úpravě prolnutí jednání člena statutárního orgánu s jednáním prokuristy brání též limity jednání prokuristy, jak vyplývají z citovaného § 450 o. z., kdy prokura je koncipována jako zvláštní druh smluvního zastoupení v rozsahu právních jednání, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu, popřípadě pobočky (s výjimkami uvedenými v § 450 odst. 1 věty druhé o. z.), zatím co jednatelské

oprávnění statutárního orgánu je podle § 164 odst. 1 o. z. neomezené. Mínění odvolatele, že se v případě, kdy prokurista jedná spolu s jednatelem, neuplatní omezení prokury dle § 450 odst. 1 o. z., nemá v platné právní úpravě oporu.

12. Předmětné společné jednání člena statutárního orgánu a prokuristy odporuje též § 163 o. z., podle něhož je statutárnímu orgánu společnosti přiznána veškerá působnost, pokud ji zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jejímu jinému orgánu. K tomu lze dodat, že prokurista není orgánem společnosti.

13. Konečně v neprospěch společného jednání člena statutárního orgánu spolu s prokuristou vyznívá též výčet údajů zapisovaných do obchodního rejstříku, kdy § 25 odst. 1 písm. g) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, (dále jen „z. v. r.“) upravuje samostatně zápis statutárního orgánu zapsané osoby, včetně způsobu, jak za právnickou osobu jedná a § 25 odst. 1 písm. i) z. v. r. upravuje zápis prokury a prokuristy, a to včetně způsobu, jakým jedná.

14. Odvolací soud je toho názoru, že vázanost jednání člena statutárního orgánu na jednání prokuristy může být realizována toliko jako vnitřní omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu či prokury v rámci úpravy obsažené v § 47 ZOK a § 453 o. z. To je však jiný případ než do obchodního rejstříku zapisovaný způsob jednání statutárního orgánu za danou právnickou osobu.

15. Opačný přístup, vycházející - bez zřetele na shora uvedené souvislosti - z § 1 odst. 2 o. z. by vedl k absurdnímu závěru, že lze zrovna tak přiznat oprávnění jednat společně se členem statutárního orgánu i dalším osobám, jež jsou ve vztahu smluvního či zákonného zastoupení k dané právnické osobě. To by ve svém důsledku vedlo k úplnému popření významu existence statutárního orgánu u právnických osob.

16. Odvolací soud uzavírá, že výše uvedená úprava k zápisu navrženého způsobu jednání prokuristy, jak vyplývá z rozhodnutí valné hromady společnosti ze dne 13. 2. 2014, odporuje shora uvedené zákonné právní úpravě a společenská smlouva společnosti je v odpovídající části bez dalšího neplatná dle § 588 věty první o. z.; proto nelze návrhu v této části vyhovět, jak již správně dovodil soud prvního stupně.

17. Jen pro úplnost odvolací soud poukazuje na to, že k zápisu navržený způsob zastupování společnosti se v situaci, kdy za společnost jedná „jeden jednatel společně s jedním prokuristou“, příčí již zapsanému způsobu jednání prokuristů společnosti, neboť ti jednají za společnost „vždy dva společně“; konečně i jednatelé společnosti jsou podle k zápisu navržené úpravy ve společenské smlouvě povinni jednat „vždy alespoň dva jednatelé společně“, což při jednání „jednoho jednatele společně s jedním prokuristou“ není splněno.

18. S ohledem na výše popsané důvody odvolací soud usnesení soudu prvního stupně v odvoláním napadeném rozsahu podle § 219 o. s. ř. jako věcně správné potvrdil.

19. Vzhledem k tomu, že společnost je jediným účastníkem řízení, nepřichází z povahy věci v úvahu rozhodování o náhradě nákladů řízení.